

NOVÉ CESTY K NEDÁVNÉ HUDBĚ: ARCHIVY, DOKUMENTAČNÍ CENTRA A MUZEA VZTAHUJÍCÍ SE K ČESKÉ POPULÁRNÍ HUDBĚ

Aleš Opekar

I nověji vzniklá hudba potřebuje nacházet cesty ke své historii, k uchování kořenů, zdrojů a pramenů, které mohou nenávratně pomíjet. Zvláště, nebyla-li v době svého rozkvětu reflektována oficiálními médii. Zkoumání populární hudby v českém prostředí má relativně dlouhou historii, neprobíhalo ale soustavně. V různých historických etapách je iniciovaly různé badatelské skupiny a instituce příslušející k různým oblastem vědy. Podobně nesystematicky a ojediněle vznikaly i různé sbírky a dílčí archivy týkající se populární hudby. Jádrem této stati je komentovaný přehled nových organizací, které vznikly po roce 1989 většinou jako občanské iniciativy z důvodu neexistence státní instituce, která by pečovala o archiválie týkající se populární hudby nebo neoficiální kultury předchozí éry. Vynechán nebude ani historický kontext a malé srovnání se situací v zahraničí.

V první české knížce o jazzu uvádí její autor E. F. Burian kapitolu „Prameny“, v níž vypisuje zdroje, které měl dispozici, zejména knížky, nahrávky a hudebniny (Burian 1928: 181). Každý zájemce o tehdejší populární hudbu byl nucen být zároveň sběratelem s vlastním archivem. Generace autorů textů o moderní populární hudbě 30. let 20. století vzešla, jak vyvozuje Petr Vidomus na příkladu jazzového publicisty Emanuela Uggé, „z prostředí zarytých fanoušků a sběratelů starých desek“ (Vidomus 1922: 3).

Nacistická okupace a komunistický režim pak tyto aktivity zmrazilo a sešněrovalo cenzurou. Po roce 1948 je sice potlačováno vše, co přichází z kapitalistického Západu (v čele s populární hudbou), ale na druhou stranu jsou podporovány možnosti sběru, výzkumu a edic hudby lidové a v jejím stínu i hudby pololidové. Zde bylo možno navázat na meziválečné práce Bedřicha Václavka a Roberta Smetany, kteří poukazovali na kulturní a sociální

význam písní kramářských, zlidovělých i produktů městského folkloru. Josef Kotek a Ivan Poledňák v této souvislosti připomínají antologie *České písně kramářské* (1937), *Český národní zpěvník* (1940) a *České písně zlidovělé* (1955) (Kotek – Poledňák 1983: 301–302). Na tyto aktivity navázali Vladimír Karbusický a Václav Pletka se svým edičním zájmem o *Dělnické písně* (1958) a *Kabaretní písničky* (1961). Zároveň se v dalších institucích dařilo rozvíjet archivní činnost zaměřenou na jinou než klasickou – vážnou hudbu.

Tradiční české instituce¹

Jednou z nejstarších institucí, v jejíchž fondech lze nalézt prameny spjaté s historií populární kultury, je dnešní Etnologický ústav Akademie věd České republiky. Jeho historie svým způsobem sahá až do roku 1905, kdy v rámci sběratelsko-edičního podniku *Lidová píseň v Rakousku* (*Das Volkslied in Österreich*) vznikly dva pracovní výbory pro sběr české lidové písně (jeden pro Čechy, druhý pro Moravu a Slezsko). O rok později vznikly podobně také dva pracovní výbory pro sběr německé lidové písně. Po vzniku Československé republiky se oba někdejší české pracovní výbory transformovaly do nově vzniklého Státního ústavu pro lidovou píseň, do něhož později přibyl i výbor slovenský a německý.² Od roku 1953 se z někdejšího Státního ústavu pro lidovou píseň stal Kabinet pro lidovou píseň a dále vznikl Kabinet pro národopis. Jejich sloučením vznikl v roce 1954 Ústav pro etnografii a folkloristiku Československé akademie věd, dne 1. 10. 1999 přejmenovaný na Etnologický ústav Akademie věd České republiky. Díky historickým okolnostem tato instituce ve svých depozitářích disponuje nejobsáhlejšími sbírkami folklorních písní z českých zemí, a to

1. Pro názorný přehled hudebních muzeí u nás i ve světě, včetně rovnocenného zaměření na jinou než vážnou hudbu viz též distanční studijní text Úvod do hudební muzeologie (Zapletal – Haničáková 2019).

2. K aktivitám německého výboru viz Ulrychová, Marta 2020: Hledaný „modus vivendi“ německého výboru Státního ústavu pro lidovou píseň v podmínkách Československé republiky a jeho působení na Slovensku. In: Příbylová, Irena – Uhlíková, Lucie (eds.): *Od folkloru k world music: Hudba a prostor*. Náměšť nad Oslavou: Městské kulturní středisko, s. 37–49.

včetně písní dělnických, kramářských, zlidovělých a tzv. lidovek – typického komerčního písňového produktu.³ Množství materiálu bylo zveřejněno v tištěných i zvukových edicích, z nichž jmenujme alespoň poslední publikaci věnovanou výzkumu hornických písní na Kladensku v letech 1953–1959 a reflektující v mnoha ohledech právě dobou populární hudbu (viz Kratochvíl 2022).

Nejstarší česká instituce muzejního typu, Národní muzeum, buduje obsáhlé sbírky od svých kořenů v roce 1818, avšak až do roku 2008 nemělo oddělení, které by se systematicky zabývalo populární hudbou. Jeho některé složky nicméně archivovaly mnohé důležité položky z této oblasti, např. sbírky týkající se mimoevropských kultur (Náprstkovo muzeum asijských, afrických a amerických kultur, které též spravuje unikátní sbírku 500 gramodesek Karla Čapka s populární, vážnou i lidovou hudbou z nejrůznějších koutů světa) nebo kramářské písně (knihovní složky Národního musea) nebo archiválie týkající se Jaroslava Ježka a R. A. Dvorského (České muzeum hudby, dříve Muzeum české hudby). Kořeny budování Národopisného muzea (složky Historického muzea spadajícího též pod Národní muzeum) v Letohrádku Kinských sahají k počátku 20. století,⁴ nicméně na zpracování novodobé tematiky si muselo též počkat do roku 2018. Počátkem budování sbírky k trampské hudbě a trampskému hnutí byla výstava *Století trampingu*.⁵ Sbírkou dnes čítá přes 8 000 položek od období tzv. první republiky až po současnost. Základem sbírky bývá v takových situacích souběh darů či pozůstalostí, které vyprovokují založení fondu a konání první výstavy na dané téma. Nejinak tomu bylo i v případě následujících stálých expozic: ta s názvem *Tramping stále žije ... nejen v dolním Posázaví* v Regionálním muzeu

3. Blíže viz Tyllner – Suchomelová eds. 2005: 11–44.

4. Viz „Historie Národopisného muzea.“ *Národní muzeum* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.nm.cz/navstivte-nas/objekty/narodopisne-muzeum-narodniho-muzea>>. Pro snazší otevírání velkého množství internetových odkazů v tomto článku, doporučujeme číst jeho pdf verzi, dostupnou ke stažení na stránkách <<https://www.folkoveprazdniny.cz/program/kolokvium>>.

5. Viz „Století trampingu.“ *Národní muzeum* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.nm.cz/historicke-muzeum/stoleti-trampingu>>.

v Jílovém u Prahy vznikla v březnu 2023 především díky pozůstalosti pražského písničkáře Tonyho Linharta⁶ a *Trampské muzeum* na zámku Doudleby nad Orlicí bylo otevřeno v dubnu 2023 jako ukotvení původně mobilní sbírky trampa a organizátora z Holic Jiřího „Freda“ Jedličky⁷.

Moravské zemské muzeum v Brně, založené ještě před vznikem Československa, se teprve zhruba po roce 2010 otevíralo novějšími tématům, ať již šlo o mapování kultury „antitotalitního zaměření“⁸, o častější pořádání výstav věnovaných mimoevropským kulturám nebo o přebírání a zpracovávání pozůstalostí z oblasti moravské populární hudby – např. pozůstalost po brněnském jazzovém trumpetistovi Jaromíru Hniličkovi (Urbanovičová 2023). K moravským institucím dotýkajícím se z části hudební tematiky z oblasti jiné než klasické hudby, patří též Muzeum romské kultury, založené v Brně 1991 (a od 2005 fungující jako státní příspěvková organizace). Mezi sbírkové fondy o necelých 30 000 položkách patří též audiodokumentace a videodokumentace.⁹

Letitou institucí s vlastními databázemi je rovněž Hudební informační středisko, formující se v rámci Českého hudebního fondu od počátku 60. let 20. století. Jeho databáze – partitury a nahrávky vydaných, ale i nevydaných děl, výstřižkový archiv a další související informace – byly od počátku zaměřeny na vážnou hudbu vznikající po roce 1945. Až v poslední době středisko

6. Včetně exponátů po Bobu Hurikánovi, Jarky Mottla, Gézi Včeličky a dalších. Viz „Tramping stále žije!“ *Regionální muzeum v Jílovém u Prahy* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<http://www.muzeumjilove.cz/expozice/tramping-a-priroda-dolního-posazavi/>>.
7. Viz „Nová expozice v sýpce: Trampské muzeum!“ *Zámek Doudleby nad Orlicí* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.zamek-doudleby.cz/cs/prakticke-info/novinky/01252>> nebo prezentace na YouTube kanálu Trampskou stopou – „Návštěva Trampského muzea v Doudlebech nad Orlicí.“ *YouTube* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=hZTrfzUwXw>>.
8. Viz „Oddělení dějin kultury antitotalitního zaměření (ODKAZ).“ *Moravské zemské muzeum* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.mzm.cz/odkaz>>.
9. Viz *Muzeum romské kultury* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.rommuz.cz/cs/>>. Pražská, více komunitně zaměřená pobočka Centrum Romů a Sintů v Praze vznikla v roce 2020 (srov. <https://www.rommuz.cz/cs/praha/>).

zaměřuje svou pozornost i na oblast jazzu a populární hudby, pokud se jedná o rozsáhlejší kompozice.¹⁰

Pozornosti zájemce o studium populární hudby by neměly ujít ani státní územní archivy (krajské, okresní, městské) či archivní fondy v našich největších veřejnoprávních médiích – rozhlasu a televizi. Archiv Českého rozhlasu byl založen již v období 1927–28,¹¹ v roce 1954 byl institucionalizován jako Ústřední archiv. Od roku 1959 sídlil na zámku v Přerově nad Labem, odkud byl v roce 2000 přestěhován do tehdy nového Studiového domu v Římské ulici v Praze. Zvukové fondy, představující na 350 tisíc hodin dokumentů, se rozdělují na Archivní fond (staré dokumenty, autentické záznamy a podobně), Dokumentační fond (rozhlasová výroba), Hudební fond (snímky trvalé kulturně historické hodnoty od roku 1945), Archiv stereo, Kořistní fond (hodnotné hudební snímky i další záznamy z vysílání Říšského rozhlasu) a další menší fondy. Gramoarchiv uchovává přes 150 tisíc gramodesek a CD. S hudbou samozřejmě souvisí i další fondy, např. hudebniny, staré tisky a rukopisy nebo fotosbírka. Zájemcům o studium archivů je v pražské budově Českého rozhlasu v Římské ulici 13 k dispozici badatelná. Její služby se řídí Badatelským řádem a podléhají zpoplatnění.¹²

Také Česká televize má na Kavčích Horách svou badatelnou, využívanou především televizními tvůrci. Umožňuje však po dohodě i přístup studentům a dalším badatelům. Odborné veřejnosti jsou k dispozici prostory, kde má zájemce možnost získat informace o pořadech ČT vyhledáváním v databázích; pokud má pořad náhledovou kopii či kopii v digitálním archivu, je možná i prezenční projekce.¹³

10. Viz *Hudební informační středisko* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.musica.cz/>> a jejich odnož MUSICBASE (<https://www.musicbase.cz/>).

11. Srov. např. „O nás.“ Český rozhlas [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://informace.rozhlas.cz/o-nas-7965109>>.

12. Viz „Služby archivu.“ Český rozhlas [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://informace.rozhlas.cz/služby-archivu-7965113>>. Podobně můžeme dohledávat informace a studovat archiválie v Českém rozhlasu Brno, Plzeň a v dalších regionálních pobočkách.

13. Viz „Přístup do archivů ČT.“ Česká televize [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/archiv-a-programove-fondy-ct/pristup/>>.

Stručný pohled do zahraniční

Jak mapují a zpřístupňují starší populární kulturu v zahraničí? Nejdále jsou nepřekvapivě v zemích s vysoce rozvinutým šoubyznysem ovlivňujícím vývoj populární hudby po celém světě, tedy zejména v USA a ve Velké Británii. Připomeňme principiální aktivity sběratelů Johna Lomaxe, jeho syna Alana a jejich následovníků a obsáhlý **Archive of American Folk Song** v Kongresové knihovně. V USA chybí naopak tradice staré klasické hudby jako takové, tím snáze vznikala v průběhu druhé poloviny 20. století a dodnes vzniká řada archivních a výstavních institucí, lokalizovaných zpravidla dle výskytu a rozvoje toho či onoho žánru. Nepřekvapí tedy, že jazzové archivy najdeme v New Orleansu, sbírky o blues v Memphisu a o country hudbě v Nashvillu. Pomiňme v tomto okamžiku fenomén hard rock café s dekoracemi restauračního prostředí odkazujícími k hudebním nástrojům a předmětům známých hudebníků, často neověřitelného původu, pomiňme i četná (soukromá) muzea zaměřující se výhradně na kostýmní a jiná povrchní memorabilia. Cílem zde nemůže být ani kompletní soupis, výběrový přehled je však výmluvný.

K nejstarším americkým institucím tohoto typu patří **Indiana University Folklore Archives**, založený v roce 1956 a obsahující i řadu položek z oblasti pop kultury,¹⁴ a **Hogan Archive of New Orleans Music and New Orleans Jazz**, který byl založen při Tulane University v roce 1958. Ten je jedinečný mj. kolekcí orální historie čítající přes 2 000 nahrávek interview s osobnostmi jazzové scény z období 1948–1997.¹⁵ Ve městě se ještě nachází **New Orleans Jazz Museum** se svou digitalizovanou sbírkou nahrávek či interaktivní a edukativními programy.¹⁶

14. Viz *Indiana University Archives* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <https://webapp1.dlib.indiana.edu/findingaids/view?doc.view=entire_text&docId=InU-Ar-VAD8332>.

15. Viz *Hogan Archive of New Orleans Music and New Orleans Jazz* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://library.tulane.edu/locations/tusc/hogan-archive-new-orleans-music-new-orleans-jazz#hogan-archive-holdings>>.

16. Viz *New Orleans Jazz Museum* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://nolajazzmuseum.org/about>>.

V roce 1979 bylo založeno **Delta Blues Museum** v Clarksdale se sbírkami artefaktů, hudebních nástrojů, nahrávek a obrazových památek, se zvláštním zřetelem k některým osobnostem počínaje rodáky Muddy Watersem nebo John Lee Hookerem.¹⁷ V Memphisu lze navštívit jak nonprofitní organizaci **Center for Southern Folklore**, která od roku 1972 ošetřuje a propaguje hudbu amerického Jihu a pyšní se multimediálními sbírkami označenými před léty jako „nejobsáhlejší archiv etnografických materiálů v zemi“,¹⁸ tak třeba i topografické pamětihodnosti jako někdejší **Daisy Theatre**, pamatující bluesové koncerty, studio **Sun** nebo **Graceland** – dům Elvise Presleyho.

V USA bývají muzejní instituce často nazývány „síní slávy“, ne vždy jde pouze o nablýskanou povrchní ceremonii. Dochází v nich k uvádění osobností do pomyslné slavobrány, avšak zařízení bývá zároveň doplněno o seriózní akvizice, databáze a výstavy. To je i případ **Memphis Music Hall of Fame** v Memphisu,¹⁹ **Country Music Hall of Fame and Museum** v Nashvillu²⁰ nebo **Rock & Roll Hall of Fame** v Clevelandu²¹. K mnohem překvapivějším „nalezištím“ archivních sbírek patří na první pohled nenápadná univerzitní centra, např. univerzita v Bowling Green – s více než milionem položek je její **Music Library & Bill Schurk Sound Archives** (MLBSSA) největší sbírkou populární hudby v akademické knihovně v Severní Americe. Sbíрку zvukových nosičů doplňují knihy, partitury, videa, obtížně dostupná periodika, fanziny, propagační materiály a další.²²

17. Viz *Delta Blues Museum* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.deltabluesmuseum.org/>>.

18. Viz „Multimedia Archives.“ *Centre for Southern Folklore* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.southernfolklore.com/archives/>>.

19. Viz *Memphis Music Hall of Fame* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://memphismusichalloffame.com/museum/>>.

20. Viz *Country Music Hall of Fame and Museum* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.countrymusichalloffame.org/about/>>.

21. Viz *Rock & Roll Hall of Fame* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.rockhall.com/>>.

22. Viz *Music Library & Bill Schurk Sound Archives* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.bgsu.edu/library/music.html>>.

Jiná zařízení, která nestojí jen na sbírkách a archivech, ale snaží se primárně plnit edukační společenské poslání, stavějí na rozvíjení kreativity příchozích. Takovým podnikem je **Museum of Pop Culture** v Seattlu, založené v roce 2000 pod ještě příhodnějším názvem Experience Music Project a přejmenované v roce 2016.²³ Návštěvník se zde například může aktivně zapojit do hry na vybraný nástroj vybraného úseku známé skladby. Výchovná, motivační a inspirativní funkce je vlastní i pro muzejní a archivní centra dvou písničkářských osobností folkového hnutí, spravovaných George Kaiser Family Nadation v Tulse: **Woody Guthrie Center** bylo založeno v roce 2013 a jeho součástí je interaktivní muzeum a archiv s rukopisy, korespondencí, výstřižky, nahrávkami, fotografiemi a dalšími dokumenty, přístupnými badatelům po domluvě,²⁴ **Bob Dylan Center**, nacházející se poblíž, bylo založeno v říjnu 2022 a v podobném duchu široce dokumentuje umělcovu všestrannou tvorbu včetně méně známých výtvarných artefaktů.²⁵

V Evropě je podobných zařízení mnohem méně. Nepřekvapí, že město Liverpool se pyšní expozicí **The Beatles Story**²⁶ v liverpoolských přístavních docích nebo **Liverpool Beatles Museum**²⁷ s jednou z nejobsáhlejších sbírek týkající se činnosti skupiny. **British Music Experience**, zaměřené na interaktivním poznávání a prožívání výtvarných artefaktů britského hudebního průmyslu od roku 1944, vzniklo v roce 2009 původně v Londýně. Po pěti letech bylo zavřeno, v roce 2016 se jej ale podařilo opět oživit a přesunout do nového domova v Liverpoolu.²⁸ Londýn jako by podobné atrakce neměl zapotřebí. V roce 2001 se zbavil i jedné z velkých turistických atrakcí – **Rock Circusu**, který sice na bázi voskových figur, ale se

23. Viz *Museum of Pop Culture* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://mopop.org/>>.

24. Viz *Woody Guthrie Center* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://woodyguthriecenter.org/>>.

25. Viz *The Bob Dylan Center* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://bobdylancenter.com/>>.

26. Viz *The Beatles Story* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.beatlesstory.com/>>.

27. Viz *Liverpool Beatles Museum* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://liverpoolbeatlesmuseum.com/>>.

28. Viz *British Music Experience* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.britishmusicexperience.com/>>.

značným informativním a edukativním backgroundem, prezentoval od roku 1989 historii světové populární hudby na Piccadilly Circus. Zůstává zde však sídlo obřího **British Library Sound Archive**, dříve British Institute of Recorded Sound, známého též jako National Sound Archive, jehož kořeny spadají až k roku 1905.²⁹ Pokud jde o kontinentální Evropu, největším muzeem a archivem zaměřeným na populární hudbu je se svou moderně technokratickou expozicí od roku 2004 **Rock'n'Popmuseum** v německém Gronau.³⁰ Zmínky o mnohých dalších evropských muzeích vlastnících alespoň z části sbírky z oblasti populární hudby můžeme dohledat v *Úvodu do hudební muzeologie* Miloše Zapletal a Markéty Haničákové (2019: 149–150), kde jsou také informace o dalších muzeích a výstavách v USA, výše nezmiňovaných (tamtéž: 147–149) i o některých podobných institucích mimo USA a Evropu (tamtéž: 150–151).

Novodobé české instituce po roce 1989

Cílená snaha zahrnout populární hudbu mezi předměty zájmu institucionalizovaného archivnictví a muzejnictví počala v České republice až v 90. letech 20. století na bázi spolkové činnosti (tehdy šlo o tzv. občanská sdružení).

První takovou společností byla nezávislá knihovna a čítárna **Libri prohibiti**, která vznikla pod taktovkou bývalého disidenta Jiřího Gruntoráda v říjnu 1990, a její audiovizuální oddělení v roce 1993. Sbírkou knihovny, trvale umístěné na Senovážném náměstí v Praze, tvoří fondy samizdatové a exilové literatury, archiv dokumentů, osobní fondy a audiovizuální oddělení. K roku 2023 je zde soustředěno a zpracováno přes 46 600 knihovních jednotek a přes 3 740 titulů periodik.³¹ Nahrávky nekonformní hudby a mluveného slova jsou soustředěny na více než 3 150 kazetách, 1 400 CD, 220 gramofonových deskách, 550 magnetofonových páscích a na

29. Viz „British Library, Sound Archive.“ *The National Archives* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://discovery.nationalarchives.gov.uk/details/a/A13531725>>.

30. Viz *Rock'n'Popmuseum* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://rock-popmuseum.de/>>.

31. Z výroční zprávy za rok 2022, dostupné z: <<https://cdn.libpro.cz/content/uploads/2023/09/3710-LP-Vyrocní-zprava-2022-CZ-v03-WEB.pdf>> [cit. 10. 10. 2023].

100 nahrávkách v čistě digitálním formátu. Na 1 250 kazetách a CD se nachází zvukové záznamy podzemních přednášek a seminářů. Součástí fondu Libri prohibiti jsou též videodokumenty a amatérská filmová produkce na více než 800 videokazetách a 1 300 DVD. Nahrávky byly získány většinou přímo od původců, tedy v nejlepší možné technické kvalitě. Původním záměrem bylo pořizovat kopie na stejné médium jako originál (např. pokud šlo o magnetofonové kazety, a to i kvůli podomácku vyráběným a výtvarně originálně zhotoveným obalům nosičů). Digitalizace ohrožených záznamů probíhá od roku 2010, zvuková CD jsou kompletně zálohována. Digitalizace nově získaných audiokazet a magnetofonových cívek pokračuje průběžně. Do konce roku 2021 bylo takto zpracováno přes 4 TB obrazového a více než 5 TB zvukového materiálu.

Souvisejícími obdobnými nestátními aktivitami, s menším podílem hudební tematiky, jsou **Československé dokumentační středisko, o. p. s.**, se sbírkami samizdatových knih, periodik a dalších textů³² a **Scriptum** – jeden z projektů Sdružení občanů Exodus v Plzni a Třemošné, která provozuje databázi českých samizdatových periodik na webu scriptum.cz.

Dalším spolkem, vzniklým v 90. letech jako občanské sdružení, je **Popmuseum** (do roku 2016 s oficiálním názvem Muzeum a archiv populární hudby).³⁴ Od svého ustavení v roce 1998 se soustřeďuje nejen na archivaci, ale též zpřístupnění archivních dokumentů veřejnosti. Zaměřuje se na veškerou českou a československou populární hudbu. Sbírá písemné dokumenty, nahrávky a audiovizuální záznamy, hudební nástroje a přístroje související s vývojem populární hudby, stejně jako memorabilie vztahující se k důležitým osobnostem či událostem, fotografie, plakáty, rukopisy z pozůstalostí, specializované knihy, hudebniny, kostýmy a další

32. Jeho kořeny sahají až k roku 1986, kdy v německém Hannoveru navázala skupina českých exulantů na dosavadní činnost historika Viléma Prečana. Od roku 2003 sídlí středisko v Nové budově Národního muzea. Viz Československé dokumentační středisko [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<http://www.csds.cz/cs/csds.html>>.

33. Kromě jiného je zde možné listovat naskenovanými čísly undergroundového časopisu *Vokno* (<https://scriptum.cz/cs/periodika/vokno>).

34. Prvotní cíle a aktivity obou sdružení, Libri prohibiti a Popmusea shrnuje Opekar 2002.

archiválie. Povodeň v srpnu 2002 poškodila část sbírek lokalizovaných v pražské Besední ulici a Popmuseum pak od roku 2005 našlo nové sídlo v menších prostorách v přízemí kulturního centra Kaštan v Praze 6. Zároveň spravuje depozitář v Horních Počernicích, druhou pražskou výstavní prostorou v hudebním klubu Vagon na Národní třídě a moravskou pobočku ve Štefánkově ulici v Brně.³⁵

K roku 2023 zahrnuje ikonografická část fondů Popmusea obsáhlý fotoarchiv (přes 2 000 fotografií), sbírku plakátů (cca 1 000 ks) a další obrazové materiály; fond trojrozměrných předmětů pak desítky hudebních nástrojů v bývalém Československu vyrobených, nebo používaných (kytary, baskytary, klávesy a další), aparatur nebo jejich částí, v neposlední řadě pak množství typických přehrávačů různých hudebních nosičů. Specializovaná knihovna má téměř 2000 publikací a řady základních periodik o populární hudbě od konce druhé světové války (*Jazz, Rytmus, Taneční hudba a jazz, Melodie, Gramorevue, Populár, Aktuality Melodie, Pop Music Express, Rock & Pop, Bulletin Jazz, Kruh*). Fundus časopisů výběrově doplňují některá zahraniční periodika 60.–90. let minulého století (*Rolling Stone, New Musical Express, Melody Maker*, periodika z bývalé Německé demokratické republiky, Spolkové republiky Německo či Polské lidové republiky) a odborný časopis *Popular Music* vydavatelství Cambridge University Press (1981–dosud).

Gramoarchiv čítá přes 8000 gramodesek a přes 100 hrajících pohlednic a fólií. V digitální podobě představuje tato sbírka zhruba 8 TB nahrávek ve formátech FLAC nebo MP3 v kvalitním rozlišení včetně naskenovaných obalů. Audioarchiv zahrnuje též koncertní a demo nahrávky českých rockových, folkových a jazzových skupin a interpretů především z období před rokem 1989, doplňkově též demonahrávky a koncertní bootlegy z období po roce 1989. K roku 2023 se ve sbírkách Popmusea nachází přes 2 000 digitalizovaných koncertů a demonahrávek ve formátu MP3, přičemž roční přírůstek je cca 200 ks. K řadě výstav vznikly a jsou publikovány na webu v rubrice Výstavy průvodní texty s širšími informacemi k tématu.

35. Podrobnou historii včetně přehled fondů a všech výstav viz výroční zprávy dostupné online na: <<https://www.popmuseum.cz/kontakty>>.

V roce 2000 vzniklo podle standardů obvyklých v zahraničí **Centrum orální historie** Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR.³⁶ Jeho cílem je základní výzkum nedávné minulosti prostřednictvím metody orální historie. Centrum není primárně zaměřené na hudbu, avšak některé jeho jednotlivé projekty se hudby významně dotýkají. Například projekt „Kulturní a společenské aktivity mladé generace a cesta k občanské společnosti“ obsahuje pět rozhovorů na téma punk (1999–2001), projekt „Společenské a politické aspekty existence a rozvoje nezávislých hudebních žánrů a trendů v Československu od 60. let do 1989“ obsahuje dvacet pět rozhovorů na téma rock (2006–2009), projekt „Česká společnost v období tzv. normalizace a transformace: životopisná vyprávění“ obsahuje pět rozhovorů na téma management včetně oblasti pop music (2011–2015). Shromážděné databáze rozhovorů byly již mnohokrát využity pro knižní výstupy badatelů Ústavu pro soudobé dějiny (např. Vaněk 2010; Vaněk – Krátká eds. 2014), jsou však také k dispozici dalším zájemcům z řad odborné veřejnosti, kteří se zaregistrují jako badatelé. Badatelský řád a další podmínky přístupu k digitálním sbírkám i k presenčním studiu jsou uvedeny na ústavním webu.³⁷

Od roku 2008 má své orálněhistorické projekty též magisterský program pracoviště **Orální historie – soudobé dějiny** při Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy.³⁸ Odsud vzešly publikované monografie např. z pera specialisty na žánr folkové hudby Přemysla Houdy nebo mnohé magisterské diplomové práce na různá témata, např. Československé hudební elity na přelomu 80. a 90. let (autor František Matějček, 2012), *Role žen v historii českého punku* (autorka Jana Římanová, 2015) nebo *Subkultura fanoušků Depeche Mode* (Josef Kubík, 2018).

Když sen na počátku 21. století podařilo Národním muzeu překonat obtíže spojené s restitucemi prostor a dalšími restrukturalizacemi,

36. Podrobněji viz „O nás.“ *Centrum orální historie Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<http://www.coh.usd.cas.cz/o-nas/>>.

37. Viz „Sbírka rozhovorů.“ *Centrum orální historie Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<http://www.coh.usd.cas.cz/sbirky-rozhovoru/>>.

38. Viz „O našem studijním programu.“ *Orální historie – soudobé dějiny* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://ohsd.fhs.cuni.cz/OHSD-85.html>>.

ustavila jedna z jeho složek, České muzeum hudby, nové oddělení specializované na populární hudbu. **Centrum pro dokumentaci populární hudby a nových médií** vzniklo v roce 2008 s cílem shromažďovat, uchovávat a odborně zhodnocovat cenné hudební a související prameny v oblasti populární hudby na území českých zemí, včetně domácí recepce zahraniční populární hudby, dále zahraničních aktivit osob či institucí pocházejících z českých zemí a také dokumentace typických mechanismů „prožívání“ scény.³⁹ Sbírkotvorná činnost oddělení je součástí koncepce celého Českého muzea hudby, disponuje tedy fondy ostatních oddělení. Hudební oddělení Národního muzea vzniklo teprve v roce 1946⁴⁰ a v současné době je jeho sbírkový fond rozdělen pod správu hudebněhistorického oddělení a oddělení hudebních nástrojů. Nejmladším sbírkovým úsekem hudebněhistorického oddělení je fonotéka systematicky budovaná teprve od 60. let 20. století, s cca 100 000 zvukových nosičů, od fonografických válečků přes gramofonové desky až po kompaktní disky.⁴¹ Dalšími fondy, v nichž mohou být v menší míře zastoupeny archiválie populární hudby, jsou notový archiv, fond osobních pozůstalostí, hudební ikonografie, tisková dokumentace, knihovna nebo sbírka libret.⁴² Nejmladším sbírkovým úsekem oddělení hudebních nástrojů jsou elektrické a jiné novodobé hudební nástroje, které muzeum sbírá a k expozicím připravuje v posledních desetiletích.

Centrum pro dokumentaci populární hudby a nových médií v posledních letech přispělo do společných fondů Českého muzea hudby rozličnými přírůstky, např. obsáhlým soukromým

39. Viz „České muzeum hudby. Centrum pro dokumentaci populární hudby a nových médií.“ *Národní muzeum* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.nm.cz/ceske-muzeum-hudby/centrum-pro-dokumentaci-popularni-hudby-a-novych-medii>>.

40. Srov. též Horová (2022 61).

41. Viz „České muzeum hudby. Hudebněhistorické oddělení.“ *Národní muzeum* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.nm.cz/ceske-muzeum-hudby/hudebnehistoricke-oddeleni#zveme-vas>>.

42. Viz „Sbírka hudebněhistorického oddělení.“ *Národní muzeum* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.nm.cz/ceske-muzeum-hudby/hudebnehistoricke-oddeleni/sbirka-hudebnehistorickeho-oddeleni>>.

archivem jedné z fanynek zpěváka Karla Gotta nebo pozůstalostí po hudebním publicistovi a někdejším šéfredaktorovi časopisu *Melodie* Stanislavu Titzlovi.

Rok 2008 je též rokem ustavení dvou státních partnerských institucí Ústavu pro studium totalitních režimů a **Archivu bezpečnostních složek**. ÚSTR studuje období nacistické okupace 1939–1945 a komunistické nadvlády 1948–1989 a podílí se na dokumentaci aktivit, z nichž mnohé souvisejí s hudební činností (český underground, alternativní scéna, Jazzová sekce a její bulletin *Jazz* a jiné dokumenty, které jsou v digitální podobě přístupné z webu jazz.ustrcu.cz). Archiv bezpečnostních složek vykonává správu archiválií a dokumentů vzniklých činností Státní bezpečnosti (StB), Veřejné bezpečnosti (komunistické policie), pohraniční stráže, vojenské kontrarozvědky a dalších složek. Archiv též zajišťuje jejich zpřístupňování a zveřejňování, umožňuje veřejnosti činnost těchto materiálů v badatelně. Nejedna hudebník či zpěvák bez ohledu na žánr má v archivu dosud neprostudovanou složku, která čeká na zpracování. Web archivu nabízí podrobné přehledy složek archivních fondů a navigace v nich.⁴³

Archiv českých a slovenských subkultur začal budovat při Ústavu českých dějin Filozofické fakulty Univerzity Karlovy historik Miroslav Michala od roku 2015 v kooperaci s neziskovým sdružením **Centrum pro studium populární kultury**⁴⁴. Archiv subkultur si vytyčil za úkol sběr a archivaci časopisů vydávaných po vlastní ose (tzv. ziny, fanziny), jejich digitalizaci a zpřístupnění na webových stránkách, dále sběr souvisejících fotografií, plakátů, nášivek a pořizování rozhovorů. Cílem je otevření knihovny s badatelnou.

Archiv se dělí na dvě základní složky – digitální a digitalizované materiály ve formátech pdf, jpg, tif a doc, představující zhruba 150 GB informací. Největší část z nich tvoří domácí a zahraniční

43. Viz „Průvodce po fondech a sbírkách.“ *Archiv bezpečnostních složek* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.abscr.cz/pruvodce-po-fondech-sbirkach/>>.

44. To vzniklo již v roce 2009 a mělo v držení některé fanziny, které do Michelova archivu předalo a vlastní archiválie od té doby nespravuje – soustřeďuje se na vzdělávací a publikační činnost, pořádání konferencí, workshopů a podobných akcí.

fanziny systematizované podle typu, zařazené abecedně. Soupis položek s možností zobrazení titulní stránky je dostupný online (<http://ziny.info/seznam-tiskovin/>). Druhou část archivu tvoří originály či kopie různých materiálů subkulturní povahy.⁴⁵ Časově evidované spadají nejčastěji do 90. let 20. století s přesahy do let 80. nebo prvního desetiletí 21. století. Žánrově se sbírky nejčastěji týkají hudebních subkultur punku, metalu nebo rocku obecně. Ve fondech jsou i rasistické a nacistické fanziny (v 90. letech hojně), které pochopitelně nejsou volně zveřejňovány. Jedním z plánovaných výstupů je mapa zinů (<http://ziny.info/mapa-zinu/>), která je zatím ve vývoji. V budoucnu mají být jednotlivé ziny na mapě barevně rozřazeny do kategorií a bude u nich odkaz na další podrobnosti. Z lůna archivního bádání a spolupráce s Centrem pro studium populární kultury vzešly již různé publikace (např. Daniel a kol. 2016 a Michela – Lomíček – Šíma 2021).

Neexistující národní zvukový archiv

Jak uvádí Iva Horová (2022), v České republice se již přes sto let řeší potřeba existence národní instituce, která by zaštitila kompletní péči o zvukové kulturní dědictví země. Aktuální problémy a možnosti analyzuje též publikace Michala Lorenze (2022). Obě kolektivní monografie upozorňují na nebezpečnou skutečnost, že na rozdíl od ostatních vyspělých zemí (např. zmíněný British Library Sound Archive) u nás neexistuje centrální povědomí o stavu, obsahu a dostupnosti jednotlivých zvukových sbírek rozsetých po republice a že probíhají jen nahodilé, vzájemně nepropojené a mnohdy též zbytečně duplicitní digitalizace i dokumentace.

V prosinci navíc 2022 skončily dva nejvýznamnější projekty v této oblasti. Prvním byl webový portál *Národní fonotéka* Národní technické knihovny, který byl jedinou funkční službou na národní úrovni. Knihovna dlouhodobě neměla kapacitu na jeho udržení a rozvoj.⁴⁶ Druhým byl pětiletý grantový projekt Národního muzea

45. Viz „Naše sbírky.“ *Archiv českých a slovenských subkultur* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<http://ziny.info/nase-sbirky/>>.

46. Viz *Národní fonotéka* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://narodnifonoteka.cz/>>.

a dalších institucí *Nový fonograf*, díky němuž bylo vybudováno špičkové pracoviště pro digitalizaci v rámci Českého muzea hudby a pod vedením Filipa Šíra nastavena metodika a pracovní postupy (workflow) pro ošetření a digitalizaci historických nosičů. Archiv aktualit na webu projektu⁴⁷ však končí rokem 2021, práce týmu odborníků zatím nepokračují a zařízení nelze plně využívat. Z projektu nicméně vzešla řada přínosných výstupů, např. publikací o historických nahrávkách a jejich souvislostí.⁴⁸ Koncepce rozvoje knihoven Ministerstva kultury na léta 2021–2027 sice počítá s vybudováním Národního zvukového centra, které by ochraňovalo, zpracovávalo a digitalizovalo kulturně cenné zvukové dokumenty, zatím však není jasné, jaká instituce a jaký tým odborníků bude moci tento úkol plnit.

Závěr

Žádný výzkum se neobejde bez konkrétních předmětů zkoumání, bez sumy archivních materiálů, které o tématu vypovídají. V prvním odstavci jsme konstatovali, že badatelé o jazzu a populární hudbě v meziválečném období museli být sami zarytými sběrateli objektů svého zájmu. V závěru článku zjišťujeme, že ani po roce 1989 se situace nezměnila. Státní aparát, procházející těžkopádnou a dlouhodobou transformací, nebyl schopen pružně reflektovat nové potřeby výzkumu a další výzvy, objem potřebných sbírek navíc narůstal do obřích rozměrů. Namísto skromných domácích depozit bylo nutno zakládat svépomocné instituce, občanská sdružení – později spolky nebo jiné neziskové organizace, eventuálně nová oddělení při tradičních zařízeních. Svépomocné aktivity pak postupně nacházejí svou provázanost se státním nebo akademickým prostředím, ne-li přímo ukotvení v něm. Archivní a muzejní instituce, vzniklé po roce 1989 se zřetelem k dříve opomíjené oblasti populární hudby a neoficiální kultury (Libri prohibiti, Popmuseum, Centrum pro

47. Viz *Nový fonograf* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://novyfonograf.cz/aktuality/>>.

48. Viz „Výstupy projektu.“ *Nový fonograf* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://novyfonograf.cz/vystupy-projektu/>>.

studium populární kultury, Archiv českých a slovenských subkultur ad.) spolupracují s těmi dříve vzniklými i společně navzájem. Půjčují si archiváře pro tematické výstavy, vyměňují informace či připravují některé projekty společně, nevyjímaje projekty mezinárodní.

Článek vznikl za finanční podpory Grantové agentury České republiky v rámci grantu GA ČR 21-16304S „Vývoj zkoumání populární hudby v českých zemích v kontextu středoevropské kultury a politiky od roku 1945“.

Literatura:

- BALÁK, Miroslav – KYTNAR, Josef 1998: Československý rock na gramofonových deskách: Rocková diskografie 1960–1997. Brno: Indies Records.
- BURIAN, E[mil] F[rantišek] 1928: *Jazz*. Praha: Aventinum.
- DANIEL, Ondřej a kol. 2016: *Kultura svépomocí. Ekonomické a politické rozměry v českém subkulturním prostředí pozdního státního socialismu a postsocialismu*. Praha: FF UK.
- HOROVÁ, Iva a kol. 2022: *Archív, který nebyl. Sto let pokusů o národní zvukový archiv*. Praha: Národní muzeum.
- KRATOCHVÍL, Matěj 2022: *Vy havíři umouněný, co vy z toho máte... Výzkum hornických písní na Kladensku v letech 1953–1959 v kontextu dobové vědy a politiky*. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky, v.v.i.
- KOTEK, Josef – POLEDŇÁK, Ivan 1983: Nonartificiální hudba V. In: MATZNER, Antonín – POLEDŇÁK, Ivan – WASSERBERGER, Igor (eds.) 1980: *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby. Část věcná*. Praha: Editio Supraphon, s. 301–304.
- LORENZ, Michal a kol. 2022: *Záchrana zvukového kulturního dědictví: aktuální situace, problémy, možnosti*. Brno: Littera.
- MICHELA, Miroslav – LOMÍČE, Jan – ŠÍMA, Karel 2021: *Dělej něco! České a slovenské fanziny a budování alternativních scén*. Praha: Grada.
- OPEKAR, Aleš 2002: Preserving Historic Sound: Processing of Historical Audio & Video Documents in the Libri Prohibiti Library and the Popmuseum. In: KÄRKI, Kimi – LEYDON, Rebecca – TERHO, Henri (eds.): *Looking Back, Looking Ahead. Popmusic Music Studies 20 Years Later*. Turku: IASPM-Norden, s. 649–654.
- TYLLNER, Lubomír – SUCHOMELOVÁ, Marcela (eds.) 2005: *Etnologický ústav Akademie věd České republiky 1905–2005*. Praha: EÚ AV ČR.
- URBANIČOVÁ, Anna 2023: *Katalog hudebního díla Jaromíra Hniličky uloženého v Oddělení dějin hudby Moravského zemského muzea*. Bakalářská diplomová práce. Brno: Ústav hudební vědy FFMU.
- VANĚK, Miroslav 2010: *Byl to jenom rock'n'roll? Hudební alternativa v komunistickém Československu 1956–1989*. Praha: Academia.
- VANĚK, Miroslav – KRÁTKÁ Lenka (eds.) 2014: *Příběhy (ne)obyčejných profesí. Česká společnost v období tzv. normalizace a transformace*. Praha: Karolinum.

- VIDOMUS, Petr 2022: Hudba revolučního smyslu: Jazzový publicista Emanuel Uggé, *Hudební věda* 59, č. 2–3, s. 1–59. Dostupné z <<https://hudebniveda.cz/2022/02-03/article-03.html>>. Vydáno též tiskem v anglickém jazyce: Music with a Revolutionary Purpose: Jazz Journalist Emanuel Uggé. *Hudební věda* 59, č. 2–3, s. 246–314.
- ZAPLETAL, Miloš – HANIČÁKOVÁ, Markéta 2019: Úvod do hudební muzeologie. Opava: Slezská univerzita. Dostupné z: <https://repozitar.cz/repo/39465/Zapletal_Hanicakova_U_D_H_M.pdf> [cit. 10. 10. 2023].

Internetové zdroje:

- „British Library, Sound Archive.“ *The National Archives* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://discovery.nationalarchives.gov.uk/details/a/A13531725>>.
- British Music Experience* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.britishmusicexperience.com/>>.
- Country Music Hall of Fame and Museum* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.countrymusichalloffame.org/about>>.
- „České muzeum hudby. Centrum pro dokumentaci populární hudby a nových médií.“ *Národní muzeum* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.nm.cz/ceske-muzeum-hudby/centrum-pro-dokumentaci-popularni-hudby-a-novych-medii>>.
- „České muzeum hudby. Hudebněhistorické oddělení.“ *Národní muzeum* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.nm.cz/ceske-muzeum-hudby/hudebnehistoricke-oddeleni#zveme-vas>>.
- Československé dokumentační středisko* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<http://www.csds.cz/cs/csds.html>>.
- Delta Blues Museum* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.deltabluesmuseum.org/>>.
- „Historie Národopisného muzea.“ *Národní muzeum* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.nm.cz/navstivte-nas/objekty/narodopisne-muzeum-narodniho-muzea>>.
- Hogan Archive of New Orleans Music and New Orleans Jazz* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://library.tulane.edu/locations/tusc/hogan-archive-new-orleans-music-new-orleans-jazz#hogan-archive-holdings>>.
- Hudební informační středisko* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.musica.cz/>>.
- Indiana University Archives* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <https://webapp1.dlib.indiana.edu/findingaids/view?doc.view=entire_text&docId=InU-Ar-VAD8332>.
- Libri prohibiti. Zpráva za rok 2022*. Dostupné z: <<https://cdn.libpro.cz/content/uploads/2023/09/3710-LP-Vyrocní-zprava-2022-CZ-v03-WEB.pdf>> [cit. 10. 10. 2023].
- Liverpool Beatles Museem* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://liverpoolbeatlesmuseum.com/>>.
- Memphis Music Hall of Fame* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://memphismusichalloffame.com/museum/>>.
- „Multimedia Archives.“ *Centre for Southern Folklore* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.southernfolklore.com/archives>>.
- Museum of Pop Culture* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://mopop.org/>>.
- Music Library & Bill Schurk Sound Archives* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.bgsu.edu/library/music.html>>.
- Muzeum romské kultury* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.rommuz.cz/cs/>>.

Národní fonotéka [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://narodnifonoteka.cz/>>.

„Naše sbírky.“ *Archiv českých a slovenských subkultur* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<http://ziny.info/nase-sbirky/>>.

Nový fonograf [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://novyfonograf.cz/aktuality/>>.

„Nová expozice v sýpce: Trampské muzeum!“ *Zámek Douleby nad Orlicí* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.zamek-douleby.cz/cs/prakticke-info/novinky/01252>>.

„Návštěva Trampského muzea v Doulebech nad Orlicí.“ *You Tube* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=hZTrfzdUXw>>.

New Orleans Jazz Museum [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://nolajazzmuseum.org/about>>.

„Oddělení dějin kultury antitotalitního zaměření (ODKAZ).“ *Moravské zemské muzeum* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.mzm.cz/odkaz>>.

„O nás.“ *Centrum orální historie Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<http://www.coh.usd.cas.cz/o-nas/>>.

„O nás.“ Český rozhlas [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://informace.rozhlas.cz/o-nas-7965109>>.

„O našem studijním programu.“ *Orální historie – soudobé dějiny* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://ohsd.fhs.cuni.cz/OHSD-85.html>>.

„Průvodce po fondech a sbírkách.“ *Archiv bezpečnostních složek* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.abscr.cz/pruvodce-po-fondech-sbirkach/>>.

„Přístup do archivů ČT.“ Česká televize [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/archiv-a-programove-fondy-ct/pristup/>>.

Rock & Roll Hall of Fame [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.rockhall.com/>>.

Rock'n'Popmuseum [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://rock-popmuseum.de/>>.

„Sbírka hudebněhistorického oddělení.“ *Národní muzeum* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.nm.cz/ceske-muzeum-hudby/hudebnehistoricke-oddeleni/sbirka-hudebnehistorickeho-oddeleni>>.

„Sbírka rozhovorů.“ *Centrum orální historie Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<http://www.coh.usd.cas.cz/sbirky-rozhovoru/>>.

„Služby archivu.“ Český rozhlas [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://informace.rozhlas.cz/sluzby-archivu-7965113>>.

„Století trampingu.“ *Národní muzeum* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.nm.cz/historicke-muzeum/stoleti-trampingu>>.

The Beatles Story [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://www.beatlesstory.com/>>.

The Bob Dylan Center [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://bobdylancenter.com/>>.

„Tramping stále žije!“ *Regionální muzeum v Jilovém u Prahy* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<http://www.muzeumjilove.cz/expozice/tramping-a-priroda-dolního-posazavi/>>.

„Vokno.“ *Scriptum.cz* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://scriptum.cz/cs/periodika/vokno>>.

„Výstupy projektu.“ *Nový fonograf* [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://novyfonograf.cz/vystupy-projektu/>>.

Woody Guthrie Center [online] [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: <<https://woodyguthriecenter.org/>>.

Summary

New Paths to Recent Music: Archives, Documentation Centres, and Museums Related to Czech Popular Music

The article presents a comprehensive view of documenting the history of popular music in the contemporary Czech Republic. After a historical introduction, outlining the broader historical context of the domestic situation and a brief context of the situation abroad, the author introduces new institutions, mostly non-profit organizations, which began to emerge after 1989 with the aim of collecting, archiving, and making available archival materials which tell the history of various areas of Czech and Czechoslovak popular music and culture. Through their activities, they have replaced, and continue to do it, the non-existent interest in this area of culture on the part of the state, which persisted from the pre-1989 period (that is before the fall of the communist regime in the former Czechoslovakia). Self-help activities are gradually finding their interdependence with, if not anchorage in, the state or academic environment. The archival and museum institutions established after 1989 focused on the previously neglected area of popular music and unofficial culture – such as Libri prohibiti, Popmuseum, Centre for the Study of Popular Culture, and Archive of Czech and Slovak Subcultures – cooperate with each other and with those previously established.

Key words: History of popular music and jazz in the Czech Republic; documentation of popular music; oral history; music archives; music museums; digitization of musical sources